

Aanbesteden: enige feiten op een rij!

'Aanbesteden is een volgens een bepaalde methode inkopen van een opdracht met inschrijvingspecificaties, om uiteindelijk over te gaan tot opdrachtverlening'.

Auteur: Yuri Wolf

Oprachten kunnen naar aard worden onderscheiden:

- Het uitvoeren van werken: civieltechnische of cultuurtechnische werkzaamheden, bijvoorbeeld een de aanleg van een golfbaan.
- Het leveren van producten: een leverantie van voertuigen
- Het verrichten van diensten: het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden, bijvoorbeeld green onderhoud.

Wanneer wordt er aanbesteed?

Oprachtgevers voor werken in de civiel en cultuurtechniek zijn veelal overheidsorganisaties. In die optiek worden deze publiekrechtelijke instellingen vanuit de Europese richtlijnen aangemerkt als aanbestedende diensten. Deze Europese richtlijnen hebben eveneens invloed op de manier van aanbesteden. In de richtlijnen worden criteria vermeld welke aangegeven of een opdracht met een Europees of nationaal aanbestedingreglement kan worden aanbesteed. Een tweetal criteria zijn hierbij te noemen: of een werk aanbestedingplichtig op grond van de Europese richtlijnen de raming van een dergelijk werk hoger is van in de richtlijn genoemde drempelwaarde. Aanbestedingplichtige werken zijn bijvoorbeeld

werkzaamheden voor recreatie, cultuur en sport en onderhoudswerken..

De Europese regelgeving is op dit moment samengevat in de volgende regelingen:

- Werken: 93/37/EEG
- Leveringen: 93/36/EEG
- Diensten: 92/50/EEG

Aanbestedingsprocedure?

Er bestaan verschillende aanbestedingsprocedures

- Openbaar en niet-openbaar
- Onderhandeling na voorafgaande bekend-

making

- Onderhandeling zonder voorafgaande bekend making

Bij een openbare aanbesteding volgens Europese richtlijnen geldt dat alle gegadigden zich met een aanbieding mogen inschrijven. Aanmelden als inschrijver en indienen van de aanbieding vinden op het zelfde moment plaats.

Bij een niet-openbare procedure is sprake van een openbare procedure met een voorafgaande

Werken

Alle overheden

€ 5.923.624

Leveringen

Centrale overheid

€154.014

Andere overheden

€ 236.945

Diensten

Centrale overheid

€ 154.014

Andere overheden

€ 236.945

Gesubsidieerde opdrachten, onderzoek & ontwikkeling en telecommunicatiediensten, diensten van Bijlage IB

€ 200.000

Hierboven volgen de drempelbedragen die gelden voor Europese aanbestedingen. Bij werken boven genoemde bedragen is het verplicht Europees uit te besteden. Daaronder gelden de nationale regelingen:

selectie (prekwalificatie). Deze selectie vindt plaats nadat een aantal bedrijven een uitnodiging hebben ontvangen om in te schrijven. Criteria voor deze selectie zijn van te voren kenbaar gemaakt. Aanbiedingen welke later volgen worden ook getoetst op van te voren kenbaar gemaakte criteria.

Een onderhandeling na voorafgaande bekendmaking mag op basis van de richtlijnen in een aantal gevallen toegepast worden. Deze procedure komt relatief weinig voor. Een aanbesteder selecteert bij een onderhandeling na voorafgaande bekendmaking een aantal gegadigden, die te kennen hebben gegeven geïnteresseerd zijn. Vervolgens worden onderhandelingen gestart, waarbij gesproken wordt over de contractuele voorwaarden.

Bij een onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking is de aanbesteder vrij welke aannemers worden uitgenodigd alvorens wordt onderhandeld over de opdracht. In een aantal gevallen kan er zelfs sprake zijn van

één aannemer. Hier ligt ook de reden voor het niet bekendmaken. Voor deze vorm van aanbesteden is er geen procedure voorgeschreven. Wanneer een werk dat volgens deze aanbestedingsvorm wordt gegund, zal de uitslag wel bekend moeten worden gemaakt. Deze aanbestedingsvorm wordt zeer zelden toegepast. Voor deze vorm van aanbesteden worden veel voorwaarden gesteld en mag alleen in bepaalde gevallen beperkt gebruikt worden.

Wat is het vigerende wet- en regelgeving?

Zoals duidelijk is geworden heeft regelgeving op het gebied van aanbesteden nauwe banden met Europese regels. Bij de eenwording van Europa is gesteld dat er vrij verkeer moet kunnen zijn van diensten, personen en kapitaal. Hiervoor is harmonisatie nodig van nationale wetgeving. Brussel bestrijdt op grond van de hierboven genoemde regelgeving valse mededinging. In Nederland is hiervoor de NMA (Nederlandse Mededinging Autoriteit) aangesteld.

De richtlijnen stelen op vier grondbeginselen:

- Gelijke behandeling
- Openbaarheid & doorzichtigheid
- Concurrentie

Deze grondbeginselen zijn eigenlijk de basis voor het aanbesteden. Bovendien zijn publiek-rechtelijke instellingen in Nederland gebonden aan 'behoorlijk bestuur'.

Gelijke behandeling

Het gelijkheidsbeginsel gaat enerzijds benadeling en anderzijds een voorkeursbehandeling tegen van aannemers. Dit belangrijke grondbeginsel wordt in de praktijk nog al eens vergeten. Het is juist aan de aanbesteder om zorg te dragen dat er geen discriminatie tussen aannemers plaatsvindt.

Openbaarheid & doorzichtigheid

Openbaarheid speelt met name in de Europese richtlijnen rondom bekendmaking een belangrijke rol. Bijvoorbeeld om te laten zien dat er een opdracht is voor een werk of een dienst. Bekendmaking heeft betrekking op zowel selectie- en gunningcriteria als op de uitslag van de gunning zelf. Publicatie in vakbladen of bepaalde websites, zoals op www.aanbestedingskalender.nl. Doorzichtigheid moet er toe leiden dat de relevante procedures werkelijk gevolgd worden. Geen 'achterkamertjes politiek', maar duidelijke procedures waaraan gehouden moet worden.

Concurrentie

Bij het aanbesteden is het de bedoeling tot een optimale prijs en kwaliteitverhouding te komen. Om een daadwerkelijke concurrentie te verkrijgen zijn in de richtlijnen bepalingen opgenomen met betrekking tot de uitnodiging van het aantal inschrijvers. Dit om tot een werkelijke mededinging te komen. Het aantal is afhankelijk van aard van de opdracht en de markt van aannemers,

'allrounders' of specialisten. Voor de vuist weg kan er een stelregel worden genomen, dat er minstens vijf aannemers worden uitgenodigd. Bij de onderhandelingsprocedure moeten minstens drie aannemers worden uitgenodigd.

Europese wet- en regelgeving

Het Europese Parlement en de Raad van de Europese Unie stelden bij besluit van 31 maart 2004 de nieuwe 'Richtlijn betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten' vast. Deze richtlijn nr. 2004/18/EG (verder aan te duiden als RL WLD) is gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie 10.

Nederland is als lidstaat gehouden om uiterlijk 21 maanden na de publicatie van de richtlijn de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen aan te nemen om aan de richtlijn te voldoen. Praktisch betekent dit dat de RL WLD eind 2005 in de lidstaten geïmplementeerd dient te zijn. Het kabinet gaf in zijn reactie op het eindrapport van de Parlementaire Enquêtecommissie Bouwnijverheid al aan dat zij van plan is om nieuwe aanbestedingsregelgeving op te stellen. Voor het opstellen van een volledig nieuwe wet zijn echter enkele jaren nodig. Daarom heeft het kabinet besloten voor de tussenliggende periode de Uniforme aanbestedingsreglementen en de Beleidsregels aanbesteding van werken aan te passen. Dit alles zal in ieder geval vóór de afloop van de implementatietermijn afgestemd worden op de nieuwe RL WLD.

In de RL WLD zijn de huidige Richtlijnen voor leveringen, diensten en werken samengebracht. Daarnaast kent de nieuwe RL WLD op het gebied van de aanbesteding van werken een aantal vernieuwingen. Voorbeelden zijn de concurrentiegerichtte dialoog, de mogelijkheid om opdrachten elektronisch te veilen en om bij de aanbesteding het gebruik van elektronische middelen te stimuleren. Deze wijzigingen zullen een plaats krijgen in het herziene wettelijke stelsel

Nederlandse wetgeving

Bij de implementatie van de Europese regels heeft Nederland in eerste instantie voor gekozen te verwijzen naar de Europese richtlijnen. Er zijn nog andere wetten die te maken hebben met aanbestedingen, een opsomming:

- Wet bevordering integriteitbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (wet BIBOB)
- Besluit personenvervoer 2000: concessies voor

het openbaar vervoer

- Besluit vrijstelling combinatieovereenkomsten
- Besluit overheidsaanbestedingen: praktische invulling voor centrale overheid om het betreffende ministerie op de hoogte te houden
- Besluit aanbestedingen nutssector: als hierboven maar dan voor de nutssectoren.
- Regeling gegevensverstrekking overheidsaanbestedingen en aanbestedingen nutssector: hangt samen met de twee hierboven beschreven besluiten
- Uniform Aanbestedingsreglement 2001 (UAR 2001)
- Uniform Aanbestedingsreglement EG 1991 (UAR-EG 1991)
- Aanbestedingsreglement Werken 2004 (ARW 2004)
- Beleidsregels aanbesteding van werken: overheidsopdrachten lager dan de Europese drempelwaarden maar hoger dan € 1,3 miljoen toch Europese procedure te volgen.

Provinciale en gemeentelijke aanbestedingsregels en beleid

Op niet alle opdrachten zijn de Europese richtlijnen van toepassing. Meestal gaat hierbij om opdrachten waarbij de raming lager valt dan de Europees gestelde drempelwaarde. Vele publiekrechtelijke instellingen hebben zichzelf beleid en regels opgelegd hoe de omgang zal zijn bij opdrachten lager dan de drempelwaarde. Hoe lager de raming hoe minder streng de regels zijn.

Voorbeeld lokaal beleid voor diensten:

- Raming \geq drempelwaarde: richtlijn diensten
- Raming $<$ drempelwaarde, maar $>$ € 80.000: richtlijn diensten, ook bij het niet van toepassing zijn.
- Raming $<$ € 80.000, maar $>$ € 10.000. Minimaal 3 ondernemers uitnodigen, opdracht wordt niet bekend gemaakt, genodigden ontvangen wel selectie- en gunningcriteria.
- Raming $<$ € 10.000: onderhands aanbesteden, gebruik ARW 2004

Uniforme Aanbestedingsreglementen

Het ARW 2004 vervangt het UAR 2001 en UAR-EG 1991. De Centrale overheid is verplicht gesteld het ARW 2004 toe te passen. Overige publiekrechtelijke instellingen zijn hiervan vrijgesteld.

Naar aanleiding van de Parlementaire Enquêtecommissie Bouwnijverheid wordt onderzocht of een Aanbestedingwet zinvol is. Een dergelijke wet is bedoeld om een einde te maken aan versnipperde regelgeving en procedures stringenter te gebruiken.

Yuri Wolf is consultant bij CROW, kennisplatform op het gebied van infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte.
wolf@crow.nl

Yuri Wolf

